

УДК 94 (476) “XX/XXI”

Оксана Валіон

ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЛОРУСІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (КІН. 80-Х РР. XX – ПОЧ. XXI СТ.)

У статті проаналізовано історіографію дослідження соціально-економічних аспектів розвитку Білорусі з кінця 80-х рр. XX – початку XXI ст.

Ключові слова: Республіка Білорусь, історіографія, білорусистика, соціально-економічний розвиток, білоруська економічна модель.

Історична думка поступово нагромаджує потенціал вивчення соціально-економічної системи Білорусі, її стійкості до різноманітних викликів, які постають на порядку денному в умовах глобалізації та інтеграції. Наукові дослідження з даної проблеми дозволяють простежити основні тенденції соціальної та економічної політики держави на сучасному етапі, зокрема, генезу й специфіку білоруської економічної моделі, проблеми модернізації галузей економіки республіки, пріоритетні напрямки соціальної сфери, тенденції й особливості білоруського експорту тощо. Специфічний шлях розвитку Білорусі, його соціально-економічна складова займають помітне місце у білоруській історіографії. В українській науковій літературі дана проблема ще не знайшла окремого спеціального висвітлення. Такий стан речей пояснюється незначною віддаленістю у часі, незавершеністю процесу та подекуди одностороннім трактуванням даної теми у напрямку засудження білоруського економічного вектору перетворень. Безумовно, започаткована у середині 1990-х рр. соціально-економічна система, що формується у державі, має свої сильні й слабкі сторони. Але, потрібно віддати належне тому, що процес пошуку власного місця, особливого шляху розвитку не припиняється. Відтак, республіка демонструє прагнення корекції національної моделі економіки, збагачення і вдосконалення її відповідно до вимог часу. Актуалізація й динаміка соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь у кінці XX – на початку XXI ст. вимагають повнішого висвітлення й аналізу.

На думку авторки, історіографію проблеми умовно можна поділити на дві групи. До першої групи праць віднесемо дослідження науковців із Білорусі. Вивчення сучасного періоду національної соціально-економічної політики тут розпочалося після 1991 р. Історики, економісти, політологи, журналісти, громадські діячі намагаються осмислити соціально-економічний курс держави, проаналізувати його напрямки й тенденції, визначити перспективи білоруської економічної моделі. Дана тема є пріоритетною у Республіці Білорусь, з кожним роком збільшується кількість праць, присвячених аналізу економічної політики держави, характеристики її соціальної сфери. Разом з тим, у загальному переліку досліджень зростає кількість монографій, наукових, аналітичних розвідок. Останніми роками у Білорусі систематично проводяться міжнародні наукові конференції, семінари, круглі столи з різних аспектів соціально-економічного розвитку республіки, формуються тематичні експозиції у Національній та обласних бібліотеках держави.

На нашу увагу заслуговують монографічні видання як загальнотеоретичного, так і спеціального характеру, в яких висвітлені основні тенденції й напрямки соціально-економічних процесів у Білорусі у роки незалежності.

Один із наріжних каменів у розробку даної проблематики заклав доктор економічних наук, професор Володимир Шимов. Виокремимо кілька праць

науковця. У монографії “Экономическое развитие Беларуси на рубеже веков: проблемы, итоги, перспективы” [1], що була видана в 2003 р., автор висвітлює ключові проблеми трансформації економіки Республіки Білорусь в умовах формування ринкових відносин упродовж 1991–2001 рр. Досліджено теоретичні, методичні й організаційні основи побудови системи прогнозів і програм соціально-економічного розвитку країни на основі принципів індикативного планування. Структурну трансформацію економіки, її стійкий розвиток, динамізм перетворень і високі темпи зростання дослідник розглядає як жорсткий імператив XXI ст. Цілісне бачення економіки Білорусі як національно-територіального утворення, сукупності виробничих сил, потенціалів і економічних інститутів подано у праці “Национальная экономика Беларуси” [2], опублікованій у 2012 р. В. Шимов охарактеризував основні риси білоруської моделі соціально орієнтованої ринкової економіки, розглянув умови й фактори її становлення і функціонування. Проаналізовано особливості формування, структуру, ключові проблеми й напрямки розвитку господарських комплексів національної економічної системи, обґрунтовано пропозиції відносно її структурної перебудови, зміцнення економічної безпеки. У книзі знайшла відображення соціальна політика держави, зокрема, соціальні нормативи рівня життя населення, динаміка й структура грошових доходів і розходів громадян, система державної адресної соціальної допомоги тощо.

Значним внеском у дослідження обраної теми стали розвідки доктора економічних наук, професора, нині Прем'єр-міністра Республіки Білорусь Михайла Мясніковича. Важливі теоретичні й методологічні особливості створення у Республіці Білорусь нової економіки на основі інновацій висвітлює праця науковця “Республика Беларусь: на пути к новой экономике” [3], видана в 2009 р. Автор проаналізував концептуальні й практичні проблеми створення національної інноваційної системи, управління інноваційною діяльністю на макро- і мікрорівнях, розвиток нових і традиційних галузей економіки (енергетики, агропромислового комплексу) на базі інноваційних технологій. У колективній монографії М. Мясніковича, Н. Антонової і Н. Хорошко “Государственное регулирование социальной сферы” [4] охарактеризовано соціальну політику Республіки Білорусь, тенденції і проблеми її розвитку на сучасному етапі, висвітлено систему державного регулювання соціального комплексу і його основних складових.

Важливою віхою у розробці досліджуваної проблеми став вихід у світ у 2005 р. книги відомого білоруського політолога, директора мінського Центру із проблем європейської інтеграції Юрія Шевцова “Объединенная нация. Феномен Беларуси” [5]. У ній автор ґрунтовно аналізує соціально-економічну, демографічну, релігійну ситуацію у країні, показує історичні корені білоруського феномену, який полягає, на думку дослідника, у проведенні впродовж багатьох років політики, що зовсім не вписується у пострадянські стандарти. Науковець висвітлює питання ефективності білоруської економічної моделі, її слабких сторін, впливу європейської інтеграції на економіку держави та ін. Ю. Шевцов доводить, що конкурентоспроможність білоруської промисловості залежить від успіхів технологічної модернізації, висловлює занепокоєння про достатність ресурсів у Білорусі для її проведення. Науковець розглядає специфіку “білоруського шляху”, що, згідно з автором, не відміння приналежності цієї країни до західної цивілізації.

Проблеми економічної безпеки промислового комплексу Республіки Білорусь розкрито у монографії А. Сенько [6]. Авторка розробила методологічні положення із формування системи забезпечення економічної безпеки промислового комплексу, запропонувала методику оцінки потенціалу ризиків для промисловості держави. Можемо погодитися із думкою дослідниці про те,

що досягнення цілей соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь, які визначаються програмними й політичними документами країни, залежить від стійкості функціонування національного виробництва. Сприятливі передумови для цього формуються у проведенні промислової політики, що побудована на принципах захисту національних інтересів, у тому числі й економічних інтересів господарських структур [6, с. 3]. Саме ці аспекти прагне донести до читача Анна Сенько.

Комплексний аналіз експортно-імпортних процесів Білорусі від здобуття незалежності здійснено у колективній монографії білоруських науковців Є. Качуровського та Ю. Астапченка “Беларусь: новая торговая политика” [7]. Автори розглядають розвиток торгівлі у рамках взаємозв’язку із стратегією економічного зростання та розвитку експортного потенціалу. На основі переваг Білорусі порівняно з іншими країнами подано системний підхід у галузі розвитку експорту, обґрунтовано необхідність перетворень у реальному секторі економіки, податкообкладанні, фінансово-кредитній сфері тощо. Дослідники наводять комплекс заходів з метою підвищення ефективності експортних процесів і забезпечення конкурентоспроможності білоруських товарів. Головним критерієм ефективності проведення економічної політики, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності білоруської економіки, на думку фахівців, є перевищення темпів зростання експорту над темпами зростання ВВП [7, с. 178].

Економічний і фінансовий аналіз Білорусі в умовах активного розвитку інтеграційних процесів дослідив учений-економіст Євген Качуровський у праці “Беларусь: Интеграционное измерение” [8], яка була опублікована у 2008 р. Автор висвітлив проблеми конкурентоспроможності Білорусі у контексті розширення ЄС, формування СЕП і розвитку ЄврАзЕС, проаналізував вплив на економіку Білорусі енергетичної політики Росії і ЄС. Локомотивом білоруської економіки, на думку Є. Качуровського, є експорт. Однак, як зазначає дослідник, експортний потенціал Білорусі, що базується на традиційних товарних позиціях (мінеральні продукти, метали, добрива, транспортні засоби, машини й устаткування, хімічні товари), має обмежені ресурси для того, щоб стати локомотивом країни у період її адаптації до світових цін на газ і енергоресурси. Тому, для малої відкритої економіки основною стратегією розвитку експорту повинна стати активна інтеграція Білорусі у систему міжнародної торгівлі на принципах вільної торгівлі. Іншим напрямком для розвитку експорту, за визначенням науковця, є участь білоруських підприємств у структурах вертикальної і горизонтальної інтеграції транснаціональних корпорацій (ТНК) [8, с. 280–285].

Соціальні проблеми становлення інноваційної економіки у Білорусі розглянула білоруська дослідниця Г. Соколова [9]. Інноваційний розвиток окремих галузей білоруської промисловості подано на прикладі легкої промисловості як соціально значущої сфери. Особливу увагу зосереджено на соціологічній експертизі сучасної концепції соціального розвитку у контексті проблем інноваційної економіки республіки.

Соціальні відносини й економічний розвиток сучасної Білорусі знайшли відображення у книзі “Беларусь: Народ. Государство. Время” [10], що видана спеціалістами Національної академії наук Білорусі та Інституту історії, за редакцією О. Ковалені у 2009 р. Дослідники розглядають особливості й механізми проведення економічних реформ у Білорусі, окреслюють соціально-економічні досягнення, аналізують білоруську модель соціальної політики, зокрема, сферу зайнятості населення, зростання матеріального добробуту громадян, державну політику у галузі охорони здоров’я, заходи із подолання наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС та ін. Автори переконані, що

результати соціально-економічного розвитку країни свідчать про розвиток білоруської національної економіки й підтверджують правильність обраної соціально-економічної моделі [10, с. 525].

У колективній монографії “Белорусский путь” [11] за редакцією О. Пролесковського та Л. Криштаповича розкрито важливі особливості внутрішньополітичного й міжнародного розвитку Білорусі у пострадянський період. З’ясовано характер і динаміку промисловості й сільського господарства, специфіку формування національних інтересів і забезпечення національної безпеки країни. На думку науковців, лише інерційного потенціалу білоруської економіки недостатньо, потрібні суттєві капіталовкладення, що можливі лише на основі тривалої структурної трансформації, важливим джерелом якої є інноваційний розвиток господарської системи, й економіки у цілому.

І. Новікова у праці “Глобализация, государство и рынок: ретроспектива и перспектива взаимодействия” [12] концептуально розглянула місце Республіки Білорусь у сучасних світових процесах. На переконання дослідниці, необхідно максимально врахувати помилки країн, які почали свій “похід” у глобалізацію дещо раніше – на 10–15 років, для того, щоб зовнішня політика держави “втягнула” б білоруську економіку найбільш безболісно у ці процеси [12, с. 187]. Авторка доводить необхідність трансформації функцій держави в умовах формування глобальної світової економіки, а відповідно, і трансформації світового порядку, що склався.

Проблеми теорії, методології і практики формування організаційних основ продовольчої безпеки Республіки Білорусь викладені у праці Петра Іванцова [13]. Особливу увагу сконцентровано на питаннях підвищення компетенції сільськогосподарських організацій у формуванні стратегії перспектив забезпечення продовольчої безпеки країни. Автор на конкретних прикладах розглянув стратегію і тактику реалізації інноваційних проектів на підприємствах сільського господарства.

Основні напрямки соціально-економічного розвитку Білорусі впродовж 1990–2010 рр. розкрито у книзі білоруського дослідника Андрія Закружного “Как это было. Переход к рынку и выход из кризиса” [14], що була опублікована в 2010 р. Як помітно з назви, у розвідці досліджуються програми переходу до ринку й виходу із кризи, аналізуються проблеми вдосконалення цінового й антимонопольного регулювання, підготовки й перепідготовки кадрів, боротьби з корупцією, зарубіжний досвід економічних реформ тощо.

Особливості впливу світової фінансово-економічної кризи на Республіку Білорусь з’ясовано у праці за редакцією доктора економічних наук Анатолія Тихого [15]. У монографії простежується думка, яку зустрічаємо і в інших розвідках білоруських, а також російських дослідників, про те, що реакція економіки Білорусі на шок, викликаний міжнародною фінансово-економічною кризою 2008–2009 рр., була доволі своєрідною. На відміну від більшості інших економік, у республіці практично не зріс рівень безробіття, несуттєво знизилася темпи економічного зростання, але значно погіршилася платоспроможність підприємств, збільшилися запаси нереалізованої продукції, що негативно впливало на стан грошово-кредитної системи і реального сектору.

Помітний масив у історіографічному дискурсі аспектів, котрі досліджуємо, займають збірники наукових праць, матеріали міжнародних науково-практичних конференцій, що відбулися у республіці впродовж 1990–2000-х рр. Вони охоплюють широкий спектр проблем соціально-економічного розвитку Білорусі на сучасному етапі. До них віднесемо наступні: “Беларусь и Россия: цивилизационные приоритеты” [16], “Антикризисное управление и модернизация экономики Республики Беларусь” [17], “Проблемы социально-экономического развития Республики Беларусь: пути их решения” [18],

“Макроэкономические проблемы развития Беларуси” [19], “Экономика Беларуси: тенденции развития и основные вызовы” [20], “Социально-экономическая политика белорусского государства в условиях открытой экономики” [21], “Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы и перспективы” [22; 23], “Республика Беларусь: инновационная экономика – конкурентоспособность – безопасность” [24], “Социально-экономические проблемы и перспективы развития организаций и регионов Беларуси в условиях европейской интеграции” [25], “Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития” [26], “Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность” [27], “Белорусская экономическая модель. Проблемы теории и практики формирования” [28], “Механизмы устойчивого развития инновационных социально-экономических систем” [29], “Предпринимательство в Беларуси: опыт становления и перспективы развития” [30], “Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В.В. Куйбышева)” [31], “Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства” [32], “Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси” [33], “Экономика, право и проблемы управления” [34], “Беларусь: вызовы социально-экономического развития” [35], “Социально-ориентированная модель экономического развития: опыт Германии и Беларуси” [36], “Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития” [37], “Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы” [38], “Проблемы формирования и развития инновационной экономики” [39] та ін.

У контексті дослідження теоретичний і практичний інтерес становлять загальні розвідки з історії Білорусі, в яких фрагментарно викладені етапи соціально-економічного розвитку республіки. На нашу увагу заслуговують праці І. Абрамова, Я. Бабосова, А. Верещагіної [40], У. Величка, В. Ширка, У. Глушкова [41], П. Кохна [42], І. Ковкеля, Е. Ярмусика [43], П. Чигринова [44], Л. Лича [45].

У визначенні основних параметрів генези й становлення білоруської економічної моделі, тенденцій соціальної політики та економічного розвитку республіки на сучасному етапі неможливо оминати ґрунтовних, аналітичних статей білоруських дослідників, що базуються на нових поглядах і підходах до вивчення означених проблем.

Так, питання потенціалу білоруської економічної моделі, її теорії, методології, практики функціонування знайшли відображення у працях М. Мясніковича [46], П. Нікітенка [47], В. Медведєва [48], В. Руденкова [49]. Принципи й перспективи розвитку національної економічної системи дослідила І. Галкіна [50], яка зазначає, що Білорусь прагне до спільних цілей розвитку цивілізації, проте йде до них своїм шляхом, виходячи із національних інтересів, історичного шляху розвитку, особливостей культури, традицій, менталітету народу, а також загальної стратегії розвитку [50, с. 8]. Про доцільність структурних економічних реформ для функціонування білоруської економічної моделі у нових умовах наголошує А. Єгоров [51].

Особливостям економічного розвитку Білорусі на сучасному етапі, його проблемам і завданням, впливу глобалізації, світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. на національну економіку присвячені статті Г. Лича [52], О. Готовського [53], А. Тура [54], О. Чубрика [55], Л. Козаченка [56], Т. Залози [57], С. Надененка [58], Н. Смольської та В. Смольського [59], Н. Забродської [60], О. Коломійця [61], О. Шкутько [62], І. Ленькова [63], А. Скиби [64], В. Тарасова [65] та ін.

Проблеми модернізації та інноваційного розвитку білоруської економіки висвітлені у численних статтях М. Мясніковича. Так, у розвідці “Проблемы модернизации экономики Беларуси в контексте цивилизационного прогресса” [66] дослідник з’ясував необхідність зміни соціально-економічної парадигми республіки, її вдосконалення у зв’язку із глобалізацією економічних відносин. Для реалізації нової моделі соціально-економічної системи, на його думку, необхідно здійснити кардинальну структурну перебудову економіки, оновлення фондів на основі розвитку національної сфери розуму (ноосфери) й духовності, новітніх досягнень науково-технічного прогресу і експорту капіталу. Михайло Мяснікович обґрунтовує напрямки стимулювання інноваційного процесу у традиційних секторах білоруської економіки й пріоритети розвитку високотехнологічних галузей. Інша праця автора “Структурная политика и модернизация экономики Республики Беларусь” [67], опублікована у 2011 р., розкриває макроекономічні критерії переходу до органічної модернізації економіки, виділяє важливі завдання державної політики, що полягають у зростанні обсягів експорту білоруської продукції, зовнішньоторговельної збалансованості, підвищенні рівня і якості життя населення тощо. Зазначені аспекти знайшли відображення також у інших статтях економіста й політика [68; 69; 70].

Серед наукових робіт білоруських дослідників, у яких аналізуються аспекти модернізації й технологічного оновлення економіки республіки, варто виокремити розвідки А. Богдановича [71], Л. Нехорошевої [72], І. Войтова [73; 74], А. Панича [75], А. Данильченка [76], Ю. Ясинського [77], А. Смольського [78], Ю. Абуховича [79], П. Іванцова [80], Л. Дайнеки [81], І. Ковалевської, Л. Хмуровича [82], В. Сгорової [83], Д. Рудницького [84], О. Ракової [85] та ін.

Функціонування агропромислового комплексу Білорусі на сучасному етапі у контексті забезпечення продовольчої незалежності розглядають білоруські фахівці-економісти З. Ільїна [86] та Н. Шелег [87]. Чималу увагу питанням стану й перспектив економічного розвитку АПК приділили такі дослідники, як М. Зайченко [88], Н. Батова [89], В. Гусаков [90; 91], С. Шапіро [92], О. Дернович [93], В. Бельський [94], А. Сайганов і О. Казакевич [95], Л. Кукреш [96], І. Казакевич [97]. Науковці переконані, що у Білорусі формується сільське господарство, в основу якого закладається інноваційне виробництво, впроваджуються сучасні техніко-технологічні комплекси, високопродуктивні сорти рослин і породи тварин. Проблеми окремих галузей сільського господарства країни відображені у працях М. Попкова, І. Шейка, І. Петрушко [98], В. Казакевича [99], М. Петрашкевича [100].

Питання розвитку експортного потенціалу й забезпечення збалансованості зовнішньої торгівлі Республіки Білорусь знайшли відображення у статті білоруської дослідниці В. Козловської [101]. Перспективними напрямками розвитку експортної діяльності, на думку авторки, є освоєння нових видів експортних товарів, підвищення якості й технологічного рівня експортної продукції, інтенсивніший пошук нових ринків збуту [101, с. 258]. Зовнішньоекономічну діяльність республіки на сучасному етапі висвітлив доктор економічних наук В. Усоський у розвідці “Внешний сектор экономики Беларуси и экономический кризис (2008–2012 гг.)” [102]. Він торкнувся проблеми стійкого дефіциту зовнішньої торгівлі товарами й послугами, що є характерною для відкритої економіки Білорусі. Постійне перевищення імпорتنих витрат над експортними доходами, на думку науковця, свідчить про народногосподарську неефективність економіки республіки, а також стратегію уряду з 2000 р. відносно нарощення високих темпів зростання ВВП [102, с. 328–332]. Методологічні аспекти забезпечення зовнішньоекономічної безпеки Білорусі розкрили Е. Хоробріх і А. Литвинчук [103]. Автори переконані, що зовнішньоекономічна

безпека, яка задає темпи внутрішньоекономічним процесам, набуває пріоритетного значення. Основою стратегії зовнішньоекономічної діяльності Білорусі, на думку дослідників, повинна виступити реструктуризація економіки, орієнтована на спеціалізацію у рамках реалізації цілей стратегії соціально-економічного розвитку країни [103, с. 332, 335].

Структуру і характерні риси експорту послуг Білорусі розглянула білоруський економіст І. Худякова у праці “Расширение экспорта Республики Беларусь в международной торговле услугами” [104]. Авторка відзначає, що сфера послуг нині становить сектор світових господарських зв’язків, що найдинамічніше розвивається, адже на частку послуг припадає понад чверть світової торгівлі. І. Худякова зауважує, що у Білорусі нині скромне місце серед світових постачальників послуг. Однак припускає, що у середньотривалій перспективі республіка буде займати вагомійший сегмент на цьому ринку [104, с. 336–337]. Про сферу послуг як перспективний напрям економіки Білорусі аналізують науковці із Гомеля Л. Клімович, О. Мінчукова, І. Клімович у статті “Сфера услуг как фактор инновационного развития региона” [105]. Вони переконані, що розширення сфери послуг, спроможне покращити соціально-економічне становище держави загалом і Гомельської області, зокрема, створити доступніший ринок споживчих товарів, підвищити конкурентоспроможність регіону на національному й світовому ринках.

Проблеми зовнішньоекономічної діяльності Білорусі, концентрації й розвитку білоруського експорту, його диверсифікації знайшли висвітлення у працях Г. Шмарловської [106], А. Глаμποцької, С. Пуковича [107], С. Павловської [108], Л. Байгот [109], М. Боровко [110], М. Василевської [111], А. Тихомирова [112], М. Михайлової [113], Д. Решетнікова [114], І. Фількевича [115] та ін.

Значну увагу основним напрямкам соціальної політики Республіки Білорусь приділили О. Шарапо [116], В. Ожигіна [117], А. Морова [118], А. Ящук [119], А. Злотніков [120], Т. Миронова [121], О. Ерофєєва [122], І. Галкіна [50], Р. Громико [123], М. Солдатенко [124] та ін. Дослідники акцентували на соціальних нормативах життя білоруських громадян, розглянули динаміку й структуру грошових доходів і розходів громадян, проаналізували систему державної адресної соціальної допомоги у контексті підвищення добробуту і якості життя населення. Показовим є висновок білоруського економіста Тетяни Миронової, яка зазначає, що орієнтація на високі стандарти рівня і якості життя може стати ефективним інструментом розвитку людського потенціалу і соціальної модернізації Республіки Білорусь [121, с. 136].

Окремої згадки, на наш погляд, заслуговують автореферати дисертацій, у яких розглядається низка важливих аспектів соціально-економічного розвитку Білорусі на сучасному етапі. Вони стали цінними переважно у теоретичному осмисленні досліджуваної проблеми. Так, Є. Пендраковська у праці “Трансформационные процессы современной Беларуси: социологический аспект” [125] зазначає, що головна риса розвитку економічного поля Білорусі полягає у тому, що досягнення макроекономічної стабілізації можливе не лише завдяки інститутам ринкової економіки, а й на основі державних механізмів, здатних, у першу чергу, підтримати життєвий рівень населення і надати необхідну соціальну допомогу [125, с. 10]. Серед інших авторів, котрі розглядали проблеми трансформації, зокрема, аграрного сектору економіки Республіки Білорусь, соціально-економічні перетворення в АПК, методологічні аспекти переходу до ринкової моделі соціальної політики, назвемо: Г. Гоцького [126], А. Морову [127], В. Сільвановича [128], О. Скакуна [129].

Другу групу праць становлять дослідження переважно російських і українських науковців, меншою мірою – німецьких, польських, шведських, фінських, литовських, вірменських дослідників і політиків, які торкалися питань

соціальної політики та економічного розвитку Білорусі кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Значним внеском у вивчення сучасної соціально-економічної історії Білорусі стала монографія відомого російського історика Роя Медведєва “Александр Лукашенко. Контуры белорусской модели” [130], опублікована у 2010 р. Спираючись на широке коло джерел, автор подав власне бачення формування й функціонування білоруської економічної моделі, що визначається як “ринковий соціалізм”. Рой Медведєв показав зусилля Олександра Лукашенка у відновленні й розбудові білоруської економіки. У цьому контексті дослідник розкрив труднощі й проблеми першої п’ятирічки (1996–2000), вихід Білорусі на перші місця серед країн СНД упродовж 2001–2005 рр., висвітлив соціально-економічний розвиток республіки у перші роки третьої п’ятирічки. Особливу увагу сконцентровано на аналізі промисловості, сільського господарства, інших важливих галузях білоруської економіки, питаннях впливу світової фінансово-економічної кризи на Білорусь тощо. Науковець переконаний, що за багатьма об’єктивними критеріями білоруська економічна модель виявилася найефективнішою порівняно із економіками інших країн Співдружності.

У розробці досліджуваної проблеми прислужилася книга російської дослідниці Р. Герасимової “Сравнительный анализ экономического развития и рыночных реформ в странах с переходной экономикой в 1990–2009 годы” [131], що була видана в 2012 р. Авторка проаналізувала особливості, проблеми і тенденції постсоціалістичного розвитку дев’яти колишніх соціалістичних країн, у тому числі, й Білорусі у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Р. Герасимова акцентує на еволюційному шляху розвитку республіки після здобуття незалежності, що полягав у відмові від проведення радикальних економічних реформ, масштабної приватизації, а також збереженні великої ролі держави в економіці [131, с. 119]. У монографії знайшли відображення приватизаційні процеси, огляд загальноекономічного розвитку, зовнішньоторговельні аспекти, питання соціальної політики республіки. За допомогою ключових соціально-економічних показників досліджено вплив глобальної економічної кризи 2008–2009 рр. на економіку країни, охарактеризовано антикризові програми, що приймалися у Білорусі.

Певні аспекти соціально-економічного розвитку сучасної Білорусі зустрічаємо у працях російських і німецьких авторів, зокрема, М. Афанасьєва [132], А. Стриженка [133], Ю. Годіна [134], Ш. Крамон-Таубаделя, О. Нів’євського, С. Земцова [135]. Проблеми перехідних економік у постіндустріальному світі, вплив глобалізації на економічну політику національних держав знайшли відображення у статтях польського дослідника Марека Домбровські [136], вірменського науковця Армена Дарбіяна [137], шведського політика Карла Більда [138] і фінського – Еско Ахо [139], а також російського економіста А. Ельянова [140].

Приємно відзначити вихід у світ, завдяки зусиллям українських дослідників із Чернівців, збірника наукових праць, до якого ввійшли статті про актуальні проблеми історичного та політичного розвитку України, Білорусі, Польщі й Литви. У тематичному випуску під назвою “Україна – Білорусь – Польща та Литва: від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці” автори з різних методологічних позицій аналізують особливості й перспективи взаємин країн-сусідів [141]. У даному виданні цікавою є стаття українського та литовського дослідників – А. Круглашова і О. Власкіна “Беларусь: особый путь в Европу” [142], в якій обґрунтовано проблеми взаємин між Європейським Союзом і Республікою Білорусь у ситуації посиленої зовнішньополітичної активності ЄС у регіоні Східної Європи, а також змін у зовнішній політиці Білорусі, що характеризуються погіршенням відносин із

Росією та пошуком нових зовнішньополітичних партнерів. Дана робота безпосередньо не стосується досліджуваної нами проблеми, проте вкотре дає можливість зрозуміти про важливе геополітичне становище Білорусі, її зовнішньополітичних орієнтирів, на основі яких, зрештою, і будується міждержавна торговельно-економічна взаємодія.

Основні тенденції соціально-економічного розвитку Білорусі висвітлені у працях українських науковців М. Дорошка “Країнознавство. Країни СНД і Балтії” [143], М. Кріля “Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)” [144] та Т. Орлової “Історія нових незалежних держав: Postsovieticum” [145].

На нашу увагу заслуговує публікація українського дослідника А. Павленка “Білорусь: сучасний стан та перспективи розвитку” [146], в якій автор з-поміж інших питань розглядає і соціально-економічну складову білоруського досвіду. Він називає Білорусь однією із найбільш індустріалізованих країн Східної Європи, що володіє високим потенціалом для економічного розвитку завдяки досить розвиненій базовій інфраструктурі, вигідному територіальному розташуванню, близькості як до російського, так і до європейського ринків [146, с. 97].

Інноваційна діяльність у Республіці Білорусь стала предметом дослідження В. Денисюка [147]. Автор аналізує показники економічної та інноваційної діяльності держави, визначає напрями державної політики, що забезпечують підвищення рівня соціально-економічного розвитку та інноваційної активності у промисловості. На думку В. Денисюка, соціально-економічні досягнення пояснюються використанням білоруської економічної моделі, плануванням соціально-економічного розвитку республіки і програмно-цільовою розбудовою галузей промисловості з визначенням національної інноваційної стратегії як центральної ланки державної науково-технічної політики і поглиблення інтеграційних процесів із Російською Федерацією та іншими країнами СНД, насамперед, в економічній сфері [147, с. 41].

У контексті дослідження особливо прислужилася серія журнальних статей, в яких висвітлені ключові аспекти соціально-економічного розвитку Білорусі на сучасному етапі. Зокрема, певний інтерес становила розвідка Любові Потапенко [148], в якій авторка розкриває сутність білоруської економічної моделі, називає можливі сценарії розвитку соціально-економічної ситуації у державі. Наступні дослідники відвідали Білорусь, вивчили питання соціальної політики, економічного розвитку республіки, й поділилися інформацією з українськими читачами на сторінках друкованих періодичних видань. Так, кореспондент “Урядового кур’єру” Андрій Чирва зазначає, що Білорусь поступово набирає кращих світових, європейських стандартів у всіх показниках, зокрема, соціальних [148, с. 6]. Тоді як інший український журналіст, Юрій Лукашин у виданні “Еженедельник 2000” дає аналіз різним галузям економіки республіки, оцінює рівень життя як вищий, ніж в Україні, й деяких інших країнах, що називають себе “демократичними”. В основі досягнень, що демонструє сучасна Білорусь, на його думку, є успішна робота білоруських підприємств, створених за часів СРСР, які вдалося зберегти й модернізувати [149; 150].

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що досліджувана проблема ще не знайшла спеціального висвітлення в українській і, власне, у зарубіжній історичній науці загалом. У білоруській історіографії небагато комплексних праць, у яких були б проаналізовані тенденції й специфіка соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь з кінця 80-х рр. ХХ ст. до початку ХХІ ст. Наукова актуальність, але недостатнє вивчення теми спонукають до подальшої дослідницької роботи у контексті становлення і розвитку сучасної української білорусистики.

Список використаних джерел

1. Шимов В. Экономическое развитие Беларуси на рубеже веков: проблемы, итоги, перспективы [Электронный ресурс] / В. Шимов. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/113216/>.
2. Шимов В. Национальная экономика Беларуси: учебник / В. Шимов [и др.]; под ред. В. Н. Шимова. – 4-е изд., перераб. и доп. – Минск: БГЭУ, 2012. – 651 с. 3. Мясникович М. Республика Беларусь: на пути к новой экономике: монография / М. В. Мясникович. – Мн.: Беларус. наука, 2009. – 292 с. 4. Мясникович М. Государственное регулирование социальной сферы: учебное пособие / М. Мясникович, Н. Антонова, О. Хорошко. – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2011. – 231 с. 5. Шевцов Ю. Объединенная нация. Феномен Беларуси [Электронный ресурс] / Ю. Шевцов. – М.: “Европа”, 2005. – Режим доступа: www.e-reading.org.ua/.../Shevcov_-_Obedinennaya_naciya_Fenomen_Belorusii.html. 6. Сенько А. Система обеспечения экономической безопасности промышленного комплекса Республики Беларусь: методология формирования и механизм реализации: монография / А. Н. Сенько. – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2008. – 195 с. 7. Качуровский Е., Астапченко Ю. Беларусь: новая торговая политика / Е. Качуровский, Ю. Астапченко. – Мн., 2002. – 480 с. 8. Качуровский Е. Беларусь: Интеграционное измерение / Е. Качуровский. – Минск: Книгосбор, 2008. – 556 с. 9. Социальные проблемы становления инновационной экономики в Беларуси / Г. Соколова и др.; науч. ред. Г. Н. Соколова. – Минск: Беларус. наука, 2008. – 287 с. 10. Беларусь: Народ. Государство. Время / Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории; редкол.: А. А. Коваленя и др. – Минск: Беларус. навука, 2009. – 879 с. 11. Белорусский путь / Под ред. О. В. Пролескогена и Л. Е. Криштаповича. – Минск, 2009. – 217 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://iac.gov.by/nfiles/000019_245549.pdf. 12. Новикова И. Глобализация, государство и рынок: ретроспектива и перспектива взаимодействия: монография / И. Новикова. – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2009. – 218 с. 13. Иванцов П. Организационно-экономические основы обеспечения продовольственной безопасности Республики Беларусь / П. Иванцов. – Минск: Беларус. навука, 2009. – 220 с. 14. Закружный А. Как это было. Переход к рынку и выход из кризиса. Книга вторая / А. Закружный. – Минск: Право и экономика, 2010. – 239 с. 15. Мировой финансово-экономический кризис: причины, факторы, особенности влияния на Республику Беларусь: монография / А. О. Тихонов, Т. Г. Струк, В. А. Перепелица, А. А. Зубкович; под ред. А. О. Тихонова. – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2011. – 144 с. 16. Беларусь и Россия: цивилизационные приоритеты: Сб. науч. тр. – Мн.: ИСПИ, 1999. – 202 с. 17. Антикризисное управление и модернизация экономики Республики Беларусь: Материалы 1-й Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 4–5 июня 2002 г.) / Ред. кол.: В. Ф. Байнев и др. – Мн.: ОДО “Хозяйство и право”, 2002. – 316 с. 18. Проблемы социально-экономического развития Республики Беларусь: пути их решения: Материалы респ. науч.-практ. конф. Могилев: МГТУ, 2002. – 313 с. 19. Материалы цикла семинаров “Макроэкономические проблемы развития Беларуси”. Двусторонние экономические отношения Беларусь – Германия, Беларусь – Россия и энергетическая безопасность Беларуси / Фонд им. Ф. Эберга; Науч. ред. П. Г. Никитенко. – Мн.: Фонд им. Ф. Эберга, 2004. – 244 с. 20. Экономика Беларуси: тенденции развития и основные вызовы: сб. [Электронный ресурс] / под ред. И. В. Пелипаса. – Минск–СПб.: Невский простор, 2006. – 248 с. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/economy2006r.pdf>. 21. Социально-экономическая политика белорусского государства в условиях открытой экономики [Текст]: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 26 окт. 2005 г.) – Мн.: БГЭУ, 2006. – 446 с. 22. Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы и перспективы: сб. науч. статей перв. Междунар. конф. Пинск, 10–11 мая 2007 г.: В 4 ч. Ч. 1. – Пинск: ПолесГУ, 2007. – 306 с. 23. Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы и перспективы: сб. науч. статей перв. Междунар. конф. Пинск, 10–11 мая 2007 г.: В 4 ч. Ч. 2. – Пинск: ПолесГУ, 2007. – 300 с. 24. Республика Беларусь: инновационная экономика – конкурентоспособность – безопасность: Сборник докладов XIV Белорусского конгресса по телекоммуникациям, информационным и банковским технологиям “ТИБО-2007” / Под ред. Е. П. Сапелкина. – Минск: “ГУ БЕЛІСА”, 2007. – 236 с. 25. Сборник научных статей Международной научно-практической конференции “Социально-экономические проблемы и перспективы развития организаций и регионов Беларуси в условиях европейской интеграции” / УО “ВГТУ”. – Витебск, 2007. – 294 с. 26. Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы VIII Междунар. науч. конф. (Минск, 18–19 окт. 2007 г.). В 4 т. Т. 2 редкол.: С. С. Полоник [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2007. – 284 с. 27. Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск:

Право и экономика, 2007. – 768 с. 28. *Гуманитарные науки*. Сборник научных трудов. Выпуск 9. Белорусская экономическая модель. Проблемы теории и практики формирования / Под науч. ред. М. В. Мясниковича, П. Г. Никитенко; Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – 185 с. 29. *Механизмы устойчивого развития инновационных социально-экономических систем*: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Бобруйск, 2 апр. 2008 г.). – Минск: БГЭУ, 2008. – 311 с. 30. *Предпринимательство в Беларуси: опыт становления и перспективы развития*: материалы V Междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 15–16 апр. 2008 г. В 2 ч. Ч. 1 / Ин-т предпринимат. деят.; редкол. В. Л. Цыбовский [и др.]; под общ. ред. В. В. Шeverдова. – Минск: БГПУ, 2008. – 228 с. 31. *Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В. В. Куйбышева)*. Сборник материалов научно-практической конференции. 30 мая 2008 г., город Минск. / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – 644 с. 32. *Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства*: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – 236 с. 33. *Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси*: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г. / редкол. А. М. Каган (гл. ред) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – 330 с. 34. *Экономика, право и проблемы управления*: сб. науч. трудов / под общ. ред. Г. Е. Ясникова. – Минск: Част. ин-т упр. и предпр., 2010. – 260 с. 35. *Беларусь: вызовы социально-экономического развития* [Электронный ресурс] / Под ред. В. Силицкого. – СПб.: Невский простор, 2011. – 192 с. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/challenges2011r.pdf>. 36. *Социально-ориентированная модель экономического развития: опыт Германии и Беларуси*: материалы междунар. науч.-практ. конф., Минск, 18 мая 2011 г. [Электронный ресурс] / Фонд им. Фридриха Эберта [и др.]. – Минск: И. П. Логвинов, 2011. – 108 с. – Режим доступа: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/belarus/08708.pdf>. 37. *Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития*: материалы XII Междунар. науч. конф. (Минск, 20–21 окт. 2011 г.). В 3 т. Т. 3 редкол.: А. В. Червяков [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2011. – 224 с. 38. *Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы*: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – 544 с. 39. *Проблемы формирования и развития инновационной экономики*: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – 262 с. 40. *Беларусь на мяжы тысячагоддзяў* / І. М. Абрамаў, Я. М. Бабосаў, А. У. Верашчагіна і ін. – Мн.: Бел. Энцикл., 2000. – 428. 41. *Вялічка У.* Новая Беларусь / У. П. Вялічка, В. А. Шырко, У. С. Глушакоў; Аўт. прадм. І. Шамякін. – Мн., Беларусь, 2001. – 399 с. 42. *Кохно П.* Вклад экономики Беларуси в Союзное государство / П. Кохно, С. Мартысюк, А. Моисеенко. – Мн.: ПК ООО Полибиг, 2001. – 132 с. 43. *Ковкель И.* История Беларуси: с древнейших времен до нашего времени / И. И. Ковкель, Э. С. Ярумусик. – 6-е изд. – Минск: Аверсэв, 2006. – 605 с. 44. *Чигринов П.* Белорусская история: науч.-попул. очерк / П. Чигринов. – Минск: Современная школа, 2010. – 928 с. 45. *Гісторыя Беларусі*. У 6 т. Т. 6. Беларусь у 1946–2009 гг. / Л. Лыч [і інш.]; рэд. калегія: М. Касцюк (гал. рэд.) і інш. – Мінск: Современная школа, Экоперспектива, 2011. – 728 с. 46. *Мясникович М.* Потенциал белорусской экономической модели в контексте формирования новой экономики / М. Мясникович // Гуманитарные науки. Сборник научных трудов. Выпуск 9. Белорусская экономическая модель. Проблемы теории и практики формирования / Под науч. ред. М. В. Мясниковича, П. Г. Никитенко; Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 5–25. 47. *Никитенко П.* Теория и методология формирования белорусской модели общественного производства / П. Никитенко // Гуманитарные науки. Сборник научных трудов. Выпуск 9. Белорусская экономическая модель. Проблемы теории и практики формирования / Под науч. ред. М. В. Мясниковича, П. Г. Никитенко; Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 65–86. 48. *Медведев В.* О генезисе современной модели социально-экономической системы и хозяйственного комплекса Беларуси / В. Медведев // Гуманитарные науки. Сборник научных трудов. Выпуск 9. Белорусская экономическая модель. Проблемы теории и практики формирования / Под науч. ред. М. В. Мясниковича, П. Г. Никитенко; Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 129–154. 49. *Руденков В.* Развитие экономики Беларуси: модель и проблемы [Электронный ресурс] / В. Руденков. – Режим доступа: http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=617&Itemid=54. 50. *Галкина И.* Принципы и перспективы развития белорусской модели экономики / И. Галкина // Проблемы формирования и развития инновационной

экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – С. 7–10. 51. *Егоров А.* Функционирование белорусской экономической модели в новых условиях / А. Егоров // Проблемы формирования и развития инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – С. 16–20. 52. *Лыч Г.* Беларусь на пути к рыночной экономике / Г. Лыч // Вопросы экономики. – 1995. – № 3. – С. 88–94. 53. *Готовский А.* Экономическая система Беларуси: современное состояние и перспективы реформирования [Электронный ресурс] / А. Готовский. – Режим доступа: research.by/pdf/2000n2r01.pdf. 54. *Тур А.* Основные направления социально-экономического развития / А. Тур // Социально-экономическая политика белорусского государства в условиях открытой экономики [Текст]: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 26 окт. 2005 г.). – Мн.: БГЭУ, 2006. – С. 3–11. 55. *Чубрик А.* Экономика Беларуси: основные вызовы / А. Чубрик // Экономика Беларуси: тенденции развития и основные вызовы: сб. [Электронный ресурс] / под ред. И. В. Пелипася. – Минск–СПб.: Невский простор, 2006. – 248 с. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/economy2006r.pdf>. 56. *Козаченко Л.* Экономика Беларуси: итоги и перспективы развития / Л. Козаченко // Сборник научных статей Международной научно-практической конференции “Социально-экономические проблемы и перспективы развития организаций и регионов Беларуси в условиях европейской интеграции” / УО “ВГТУ”. – Витебск, 2007. – С. 119–122. 57. *Залогова Т.* Особенности экономического роста Республики Беларусь на современном этапе развития / Т. Залогова // Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы и перспективы: сб. науч. статей перв. Междунар. конф. Пинск, 10–11 мая 2007 г.: В 4 ч. Ч. 2. – Пинск: ПолесГУ, 2007. – С. 138–141. 58. *Надененко С.* Обеспечение стабильного функционирования экономики Республики Беларусь в 2009 г. / С. Надененко // Экономика, право и проблемы управления: сб. науч. трудов / под общ. ред. Г. Е. Ясникова. – Минск: Част. ин-т упр. и предпр., 2010. – С. 111–117. 59. *Смольская Н., Смольский В.* Пути преодоления последствий мирового финансово-экономического кризиса / Н. Смольская, В. Смольский // Экономика, право и проблемы управления: сб. науч. трудов / под общ. ред. Г. Е. Ясникова. – Минск: Част. ин-т упр. и предпр., 2010. – С. 24–31. 60. *Забродская Н.* Индикаторы устойчивого экономического развития / Н. Забродская // Предпринимательство в Беларуси: опыт становления и перспективы развития: материалы V Междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 15–16 апр. 2008 г. В 2 ч. Ч. 1 / Ин-т предпринимат. деят.; редкол. В.Л. Цыбовский [и др.]; под общ. ред. В. В. Шевердова. – Минск: БГПУ, 2008. – С. 149–150. 61. *Коломиец А.* Вопросы периодизации истории социально-экономического развития Республики Беларусь / А. Коломиец // Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В. В. Куйбышева). Сборник материалов научно-практической конференции. 30 мая 2008 г., город Минск. / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 131–552. 62. *Шкутько О.* Глобализация и ее влияние на экономику Республики Беларусь / О. Шкутько // Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В. В. Куйбышева). Сборник материалов научно-практической конференции. 30 мая 2008 г., город Минск. / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 548–550. 63. *Леньков И.* Глобализация и ее влияние на национальную экономику / И. Леньков // Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г. / редкол. А. М. Каган (гл. ред) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 162–164. 64. *Скиба А.* Приватизация в Беларуси и участие малого и среднего бизнеса в ее проведении [Электронный ресурс] / А. Скиба. – Режим доступа: <http://www.research.by/webroot/delivery/files/pdp2011r04.pdf>. 65. *Тарасов В.* Актуальные проблемы социально-экономического развития Беларуси в контексте интеграционных процессов / В. Тарасов // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – С. 197–200. 66. *Мясникович М.* Проблемы модернизации экономики Беларуси в контексте цивилизационного прогресса / М. Мясникович // Общество и экономика. – № 6. – 2003. – С. 22–37. 67. *Мясникович М.* Структурная политика и модернизация экономики Республики Беларусь / М. Мясникович // Белорусский экономический журнал. – 2011. – № 2. – С. 4–15. 68. *Мясникович М.* Инновационное развитие – императив становления новой экономики в Республике Беларусь / М. Мясникович // Проблемы управления. – № 2 (27). – 2008. – С. 4–11. 69. *Мясникович М., Дедков В.* Модернизация экономики – основа нового качества / М. Мясникович, В. Дедков // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материа-

лов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 9–18. 70. *Мясникович М.* Инновационное развитие промышленного комплекса в контексте экономической безопасности Республики Беларусь / М. Мясникович // *Литье и металлургия.* – № 3 (47). – 2008. – С. 12–19. 71. *Богданович А.* Проблемы и перспективы развития реального сектора экономики Республики Беларусь / А. Богданович // *Социально-экономическая политика белорусского государства в условиях открытой экономики* [Текст]: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 26 окт. 2005 г.) – Мн.: БГЭУ, 2006. – С. 11–17. 72. *Нехорошева Л.* Направления активизации инновационной деятельности и приоритеты инновационной политики в Республике Беларусь / Л. Нехорошева // *Сборник научных статей Международной научно-практической конференции “Социально-экономические проблемы и перспективы развития организаций и регионов Беларуси в условиях европейской интеграции”* / УО “ВГТУ”. – Витебск, 2007. – С. 17–22. 73. *Войтов И.* Будущее определяют инновации [Электронный ресурс] / И. Войтов. – Режим доступа: [http://belarus-economy.by/econom.nsf/all/F6D587E292B6E788C225776C00276AF0/\\$File/2.pdf](http://belarus-economy.by/econom.nsf/all/F6D587E292B6E788C225776C00276AF0/$File/2.pdf). 74. *Войтов И.* Стратегия устойчивого развития Республики Беларусь и государственная программа инновационного развития на 2007–2010 годы / И. Войтов // *Республика Беларусь: инновационная экономика – конкурентоспособность – безопасность: Сборник докладов XIV Белорусского конгресса по телекоммуникациям, информационным и банковским технологиям “ТИБО-2007”* / Под ред. Е. П. Сапелкина. – Минск: “ГУ БелИАС”, 2007. – С. 20–27. 75. *Панич А.* Экономика Беларуси: анализ, состояние и перспективы [Электронный ресурс] / А. Панич. – Режим доступа: <http://www.nestor.minsk.by/sn/2004/29/sn42905.html>. 76. *Данильченко А.* Пять стратегических направлений развития экономики Беларуси [Электронный ресурс] / А. Данильченко. – Режим доступа: <http://ru.forsecurity.org/пять-стратегических-направлений-развития-экономики-беларуси>. 77. *Ясинский Ю.* Экономический рост и проблемы модернизации белорусской экономики / Ю. Ясинский // *Проблемы управления.* – № 2(27). – 2008. – С. 50–56. 78. *Смольский А.* Некоторые тенденции трансформации экономики Беларуси, их влияние на условия функционирования и вероятность банкротства субъектов предпринимательской деятельности [Электронный ресурс] / А. Смольский. – Режим доступа: research.by/pdf/2004n3r04.pdf. 79. *Абухович Ю.* Инновационная политика и факторы инновационного развития / Ю. Абухович // *Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г.* / редкол. А. М. Каган (гл. ред) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 3–5. 80. *Иванцов П.* Стратегия инновационной деятельности в сельскохозяйственных организациях в период глобализации экономических процессов / П. Иванцов // *Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г.* / редкол. А. М. Каган (гл. ред.) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 102–107. 81. *Дайнеко Л.* Инновационное обновление промышленного потенциала как основа стабилизации и роста экономики / Л. Дайнеко // *Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XII Междунар. науч. конф. (Минск, 20–21 окт. 2011 г.)*. В 3 т. Т. 3 редкол.: А. В. Червяков [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2011. – С. 21–22. 82. *Ковалевская И., Хмурович Л.* Инновационная активность белорусских предприятий: состояние и перспективы / И. Ковалевская, Л. Хмурович // *Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XII Междунар. науч. конф. (Минск, 20–21 окт. 2011 г.)*. В 3 т. Т. 3 редкол.: А. В. Червяков [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2011. – С. 42–43. 83. *Егорова В.* Проблемы и возможности инновационного развития белорусской экономики / В. Егорова // *Проблемы формирования и развития инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012.* – С. 20–23. 84. *Рудницкий Д.* Инновационное развитие экономики Республики Беларусь: проблемы и направления активизации / Д. Рудницкий // *Проблемы формирования и развития инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012.* – С. 60–63. 85. *Ракова Е.* Экономические условия и институциональная среда функционирования промышленных предприятий в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / Е. Ракова. – Режим доступа: http://www.case.com.pl/upload/publikacja_plik/bg16.pdf. 86. *Ильина З.* Устойчивое развитие аграрной сферы – основа продовольственной безопасности / З. Ильина // *Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г.* / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. –

- С. 73–77. 87. *Шелег Н.* Проблемы продовольственной безопасности Беларуси / Н. Шелег // Предпринимательство в Беларуси: опыт становления и перспективы развития: материалы V Междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 15–16 апр. 2008 г. В 2 ч. Ч. 1 / Ин-т предприним. деят.; редкол. В. Л. Цыбовский [и др.]; под общ. ред. В. В. Шевердова. – Минск: БГПУ, 2008. – С. 26–31. 88. *Зайченко Н.* Проблемы и задачи социально-экономического развития Республики Беларусь на современном этапе / Н. Зайченко // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 3–8. 89. *Батова Н.* Конкурентоспособность АПК: сущность и факторы формирования / Н. Батова // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 586–587. 90. *Гусаков В.* Новое качество экономического развития АПК: оценки и перспективы / В. Гусаков. – Аграрная экономика. – 2008. – № 8. – С. 2–6. 91. *Гусаков В.* Основные концептуальные подходы к перспективной организации сельского хозяйства / В. Гусаков // Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – С. 3–8. 92. *Шапиро С.* Состояние и перспективы развития аграрного производства Беларуси / С. Шапиро // Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – С. 9–12. 93. *Дернович А.* Организация системы контроля качества и безопасности сельскохозяйственной продукции и продуктов питания в Республике Беларусь / А. Дернович // Аграрная экономика. – 2008. – № 8. – С. 10–14. 94. *Бельский В.* Управление агропромышленным комплексом Беларуси: проблемы и пути их решения / В. Бельский // Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – С. 13–17. 95. *Сайганов А., Казакевич А.* Современное состояние и перспективы развития сельского хозяйства и сельских территорий Республики Беларусь в условиях глобализации [Электронный ресурс] / А. Сайганов, А. Казакевич. – Режим доступа: www.iergz.waw.pl/download/MjU2MQ==. 96. *Кукреш Л.* Состояние и перспективы развития сельского хозяйства Беларуси [Электронный ресурс] / Л. Кукреш. – Режим доступа: <http://war.lubomudrie.forum24.ru/?1-11-0-00000006-000-0-0-1191602132>. 97. *Казакевич И.* Развитие агропромышленного комплекса: состояние, проблемы, меры по повышению / И. Казакевич // Аграрная экономика. – № 11. – 2009. – С. 2–11. 98. *Попков Н., Шейко И., Петрушко И.* Пути повышения конкурентоспособности отрасли животноводства / Н. Попков, И. Шейко, И. Петрушко // Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – С. 92–96. 99. *Казакевич В.* Животноводство Беларуси: итоги 2011 г. и ближайшие перспективы [Электронный ресурс] / В. Казакевич. – Режим доступа: http://www.kombi-korma.ru/2/3_12/33-34.pdf. 100. *Петрашкевич М.* Птицеводство Республики Беларусь: итоги и перспективы [Электронный ресурс] / М. Петрашкевич. – Режим доступа: <http://www.vniipp.ru/images/statya/0310/s19.pdf>. 101. *Козловская В.* Проблемы и перспективы экспорта Республики Беларусь / В. Козловская // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – С. 255–258. 102. *Усоский В.* Внешний сектор экономики Беларуси и экономический кризис (2008–2012 гг.) / В. Усоский // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – С. 328–332. 103. *Хоробрых Э., Литвинчук А.* Методологические аспекты обеспечения внешнеэкономической деятельности / Э. Хоробрых, А. Литвинчук // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – С. 332–335. 104. *Худякова И.* Расширение экспорта Республики Беларусь в международной торговле услугами / И. Худякова // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т

экономики НАН Беларуси. – Минск: “Право и экономика”, 2012. – С. 335–339. 105. *Климович Л.* Сфера услуг как фактор инновационного развития региона / Л. Климович, О. Минчукова, И. Климович // Проблемы формирования и развития инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – С. 249–252. 106. *Шмарловская Г.* Экспорториентированная и импортозамещающая модель развития Республики Беларусь: предпосылки и перспективы / Г. Шмарловская // Социально-экономическая политика белорусского государства в условиях открытой экономики [Текст]: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 26 окт. 2005 г.) – Мн.: БГЭУ, 2006. – С. 180–182. 107. *Гламбоцкая А., Пукович С.* Белорусский экспорт. Проблемы и перспективы / А. Гламбоцкая, С. Пукович // Экономика Беларуси: тенденции развития и основные вызовы: сб. [Электронный ресурс] / под ред. И. В. Пелипаса. – Минск-СПб.: Невский простор, 2006. – 248 с. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/есопому2006г.pdf>. 108. *Павловская С.* Оценка концентрации белорусского экспорта / С. Павловская // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 328–329. 109. *Байгот Л.* Основные направления внешнеэкономической деятельности АПК / Л. Байгот // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 590–593. 110. *Боровко М.* Методика оценки диверсификации экспорта Республики Беларусь в страны Европейского Союза / М. Боровко // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 703–704. 111. *Василевская М.* Развитие экспортного потенциала Республики Беларусь / М. Василевская // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность. Сборник материалов Международной научно-практической конференции 25–26 октября 2007 год, г. Минск / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 708–709. 112. *Тихомиров А.* Беларусь – Венесуэла: много шума и почти ничего [Электронный ресурс] / А. Тихомиров. – Режим доступа: http://naviny.by/gubrics/economic/2012/07/21/ic_articles_113_178543/. 113. *Михайлова М.* Государственное регулирование внешней торговли: инновационный путь развития / М. Михайлова // Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г. / редкол. А. М. Каган (гл. ред.) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 188–190. 114. *Решетников Д.* Особенности товарной структуры внешней торговли Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Д. Решетников. – Режим доступа: http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=518&Itemid=53. 115. *Филькевич И.* Перспективы развития институтов государственного управления внешнеэкономической деятельностью [Электронный ресурс] / И. Филькевич. – Режим доступа: http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=332&Itemid=50. 116. *Шарапо А.* Социальная модель Беларуси и ФРГ: сходства и различия [Электронный ресурс] / А. Шарапо // Социально-ориентированная модель экономического развития: опыт Германии и Беларуси. Материалы международной научно-практической конференции, Минск, 18 мая, 2011 г. – Режим доступа: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/belarus/08708.pdf>. 117. *Ожигина В.* Механизм реализации социальной политики, ориентированной на инновации [Электронный ресурс] / В. Ожигина // Социально-ориентированная модель экономического развития: опыт Германии и Беларуси. Материалы международной научно-практической конференции, Минск, 18 мая, 2011 г. – Режим доступа: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/belarus/08708.pdf>. 118. *Морова А.* Модель социальной политики в Республике Беларусь: генезис и законодательное обеспечение [Электронный ресурс] / А. Морова. – Режим доступа: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/43489/1/64–76.pdf>. 119. *Яшук А.* Социальная защита матери и ребенка в контексте демографической безопасности [Электронный ресурс] / А. Яшук. – Режим доступа: http://www.pac.by/dfiles/001402_865831_yaschuk2.pdf. 120. *Злотников А.* Демографический потенциал Беларуси в отражении трансформационных процессов [Электронный ресурс] / А. Злотников. – Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Vchu/econ/2011_207/N207p129–133.pdf. 121. *Миронова Т.* К вопросу о формировании социальной политики в условиях интеграции / Т. Миронова // Экономика Республики Беларусь в интеграционных процессах: тенденции, проблемы и перспективы: сб. мат-в Международной научно-практической конференции

- (19–20 апреля 2012 г., г. Минск) / Ин-т экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2012. – С. 134–136. 122. *Ерофеева О.* Какая модель социальной политики необходима Беларуси? [Электронный ресурс] / О. Ерофеева. – Режим доступа: <http://news.tut.by/society/314938.html>. 123. *Громько Р.* Социальная политика в Республике Беларусь: от инерции к рыночным институтам [Электронный ресурс] / Р. Громько. – Режим доступа: <http://www.rusrand.ru/Dokladi3/Gromiko.pdf>. 124. *Солдатенко М.* Жилищная политика Республики Беларусь 1990–2000 гг. [Электронный ресурс] / М. Солдатенко. – Режим доступа: <http://www.nestor.minsk.by/sn/2000/27/sn02718.html>. 125. *Пендраковская Е.* Трансформационные процессы современной Беларуси: социологический аспект: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. социолог. наук / Е. Пендраковская. – Мн., 1999. – 17 с. 126. *Гоцкий Г.* Трансформация аграрного сектора экономики Республики Беларусь: теория, методология, практика: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. наук / Г. Гоцкий. – Мн., 2000. – 41 с. 127. *Морова А.* Методология перехода к рыночной модели социальной политики в Республике Беларусь: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора эконом. наук / А. Морова. – Мн., 2001. – 40 с. 128. *Сильванович В.* Рыночная трансформация аграрного сектора экономики: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. эконом. наук / В. Сильванович. – Мн., 2002. – 21 с. 129. *Скакун А.* Социально-экономические преобразования в АПК Республики Беларусь (вопросы теории и практики): автореф. дис. на соискание уч. степени доктора эконом. наук / А. Скакун. – Москва, 2005. – 43 с. 130. *Медведев Р.* Александр Лукашенко. Контуры белорусской модели [Электронный ресурс] / Р. Медведев. – М., 2010. – 320 с. – Режим доступа: <http://fondknig.com/2011/07/31/>. 131. *Герасимова Р.* Сравнительный анализ экономического развития и рыночных реформ в странах с переходной экономикой в 1990–2009 годы: Монография / Р. Герасимова. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 182 с. 132. *Афанасьев М.* Экономика Белоруссии: состояние и перспективы / М. Афанасьев // Вопросы экономики. – 1996. – № 5. – С. 78–88. 133. *Стриженко А.* Глобализация мировой экономики: основные тенденции [Электронный ресурс] / А. Стриженко. – Режим доступа: http://elib.altstu.ru/elib/books/Files/pa2000_3/pages/34/pap_34.html. 134. *Годин Ю.* Теория и практика реализации экономических моделей России и Белоруссии в рамках союзного государства / Ю. Годин // Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В.В. Куйбышева). Сборник материалов научно-практической конференции. 30 мая 2008 г., город Минск. / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 71–73. 135. *Крамон-Таубадель Ш.* Конкурентоспособность белорусского сельского хозяйства / Ш. Крамон-Таубадель, О. Нивевский, С. Земцов // Актуальные проблемы устойчивости развития сельского хозяйства: материалы VII Международной науч.-практ. конф., 17–18 сент. 2008 г. / под ред. В. Г. Гусакова. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2008. – С. 65–72. 136. *Домбровски М.* Роль государства в постиндустриальной экономике / М. Домбровски // Переходные экономики в постиндустриальном мире: вызовы десятилетия (материалы международной конференции): [сборник] / Ин-т экономики переход. периода, Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. – Москва: ИЭПП, 2006. – С. 35–44. 137. *Дарбинян А.* Демократия и свободный рынок: оспариваемая первичность в практике переходного периода / А. Дарбинян // Переходные экономики в постиндустриальном мире: вызовы десятилетия (материалы международной конференции): [сборник] / Ин-т экономики переход. периода, Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. – Москва: ИЭПП, 2006. – С. 45–51. 138. *Бильд К.* Третья волна глобализации / К. Бильд // Переходные экономики в постиндустриальном мире: вызовы десятилетия (материалы международной конференции): [сборник] / Ин-т экономики переход. периода, Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. – Москва: ИЭПП, 2006. – С. 85–91. 139. *Ахо Э.* Роль науки и техники в экономическом развитии / Э. Ахо // Переходные экономики в постиндустриальном мире: вызовы десятилетия (материалы международной конференции): [сборник] / Ин-т экономики переход. периода, Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. – Москва: ИЭПП, 2006. – С. 218–222. 140. *Эльянов А.* Глобализация и развитие / А. Эльянов // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 11. – С. 3–15. 141. *Політологічні та соціологічні студії.* Збірник наукових праць. – Т. VIII. – Чернівці: Букрек, 2009. – 504 с. 142. *Круглашов А.* Беларусь: особый путь в Европу / А. Круглашов, А. Власкин // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. VIII. – Чернівці: Букрек, 2009. – С. 119–136. 143. *Дорошко М.* Країнознавство. Країни СНД і Балтії: Навчальний посібник / М. Дорошко. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 308 с. 144. *Кріль М.* Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / М. Кріль. – Навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с. 145. *Орлова Т.* Історія нових незалежних держав: Postsoveticum: навч. посіб. / Т. Орлова. – К.: Знання, 2010. – 487 с. 146. *Павленко А.* Білорусь: сучасний стан та перспективи розвитку / А. Павленко // Розбудова держави. – 1998. – № 7–8. – С. 92–101. 147. *Денисюк В.* Інноваційна діяльність у Республіці Білорусь: економічні

показники, напрями активізації / В. Денисюк // Проблеми науки. – 2006. – № 9. – С. 34–42. 148. *Чирва А.* Коли важко, зводимо ризиків / А. Чирва. – Урядовий кур'єр. – 2006. – 2 грудня. – С. 6. 149. *Лукашин Ю.* Другая Белоруссия: полгода спустя / Ю. Лукашин // Еженедельник 2000. – № 47(583). – 2011. – 25 листопада. – С. А3. 150. *Лукашин Ю.* Другая Белоруссия: полгода спустя / Ю. Лукашин // Еженедельник 2000. – № 48(584). – 2011. – 2 грудня. – С. В–В4.

Оксана Валион

**ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ ДИСКУРС СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
РАЗВИТИЯ БЕЛАРУСИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ (КОН. 80-Х ГГ. XX –
НАЧ. XXI В.)**

В статье проанализирована историография исследования социально-экономических аспектов развития Беларуси с конца 80-х годов XX – начала XXI в.

Ключевые слова: Республика Беларусь, историография, белорусистика, социально-экономическое развитие, белорусская экономическая модель.

Oksana Valion

**HISTORIOGRAPHICAL DISCOURSE OF SOCIAL AND ECONOMIC
DEVELOPMENT OF BELARUS IN THE PRESENT STAGE
(LATE 80S OF THE 20TH – THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY)**

The article analyzes the historiography of the study of social and economic aspects of the development of Belarus in the late 80-ies of XX – beginning XXI century.

Key words: Belarus, Historiography, bilorusystyka, social and economic development, the Belarusian economic model.